

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul „SOLIDARITĂȚII”, federala institutelor financiare românești.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare, (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codrul (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzâin), Concordia (Gh.rla), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coryneana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hașegana, Insoțire de credit (Vestem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul, (Sângiorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Ighiu), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Sylvania, Someșana, Speranța (Fosman), Steaua, Șercăiana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Târnavăana, Timișana, Țibleşana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânmartin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea, Zorile.

Abonamentul:

pe 1 an K 40—, pe 1/2 an K 20—

Director:

CONSTANȚIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 20 fileri.

Sumarul:

Chestiunea valutei și a finanțelor. — Prigoniri. — Câteva date în legătura cu rezervele latente. — Reforma agrară. — Date interesante. — *Cronică*: Noul împrumut român. Circulația fiduciară. Pierderile României în animale sub ocupația germană. Împrumutul național ceho-slovac. Cursul monetelor de argint. Bancnote à K 10,000. Valuta francului în statul ceho-slovac. Stampilarea Leilor germani. Aviz către bănci. — *Invitare la abonament.*

Chestiunea valutei și a finanțelor.

— de Censor. —

În articolul nostru precedent am stabilit modalitățile, după cari s'ar putea regula în general chestiunea valutei și a finanțelor. Venim acum să examinăm această chestiune din punct de vedere al finanțelor și valutei monarhiei austro-ungare și sub raportul intereselor popoului nostru.

Din acest punct de vedere și sub acest raport chestiunea este mai complicată, dat fiind, că monarhia s'a desfăcut și împărțit în state diferite. Astfel în cazul acesta nu mai poate fi vorba de o regulare a valutei și finanțelor, cum va fi în celelalte state beligerante, ci, după părerea noastră, poate fi vorba numai de o lichidare.

Întrebarea principală, ce trebuie să ni-o punem este, cum se va face această lichidare? Răspuns pozitiv azi nu se poate da. De prezent cu privire la acest obiect se fac numai

combinațiuni, și tot ce pare cert, este, că chestiunea se va decide la conferința internațională de pace. Aceasta va hotărî modalitățile după cari va trebui să se facă lichidarea valutei și a finanțelor fostei monarhii dunărene.

Lichidarea, la rândul ei, are a se înțelege astfel, că datoriile fostei monarhii, atât cele consolidate, cât și cele flotante, cari au pricinuit inflația și devaluația valutei, se vor împărți în proporția, ce o va decide conferința internațională de pace asupra statelor, ce s'au format, respective, ce s'au mărit din teritoriile austro-ungare.

Lichidarea, după noi poate fi numai pe deaîntregul, căci numai dacă se vor regula toate datoriile, chestiunea valutară și financiară va putea fi tranșată definitiv. O lichidare parțială, ca de exemplu numai a datoriilor dinainte de războiu, mărturisim, nu ne-o putem închipui. Ea ar avea de urmare nimicirea de valori enorme. În consecință, la lichidarea, ce se va face, vor trebui luate în considerare toate datoriile fostei monarhii.

E o altă chestiune firește, și aceasta este chestiunea principală, cum, în ce măsură și asupra cui au a se împărți aceste datorii? Incontestabil, ar fi un avantaj deosebit, dacă statelor formate, sau mărite din teritoriile monarhiei, li s'ar împune numai datoriile ante bellum, iar cele de mai târziu ar rămânea să

le supoarte în cazul nostru Ungaria. Ori aceasta ar cere-o și interesele poporului nostru. Da, însă trebuie să observăm, că acest favor ar avea valoare numai dacă Ungaria ar fi în stare să-și supoarte sarcinile, ce i s'ar împune, altcum ar fi tot atât, ca și dacă nu le-ar prelua. Poporațiunea interesată la aceste datorii ar fi expusă la perderi incalculabile. Ea ar trăi după sine și pe alții în perderi, chiar și dintre cei, cari direct n'ar fi interesați la datoriile numite. Din aceste motive, distribuirea, împărțirea datoriilor trebuie făcută, cu multă băgare de seamă. Nu e ertat a da foc morii, ca să ucizi șoarecii.

Dar chestiunea datoriilor ante et post bellum cum și a distribuiri lor, am spus, aparține conferenței internaționale de pace. Distribuirea, natural, că se va face pe baza unei chei oarecare și după noi, distribuirea datoriilor, cari ar urmă să se preieie de teritoriile, ce se desfac de fosta monarhie, ar fi just să se facă pe baza averilor cetățenilor, respective pe baza impozitelor plătite de ei. O împărțire în chipul acesta ar corăspunde mai mult intereselor noastre. Ar fi și cea mai echitabilă. Grosul sarcinilor l-ar purta în cazul acesta ținuturile, a căror centre au acumulat averile cele mai mari.

Se presupunem, că datoriile s'au împărțit și fiecărui teritor interesat la lichidarea financiară a monarhiei i s'a stabilit cvota, ce are se o plătească. Naște întrebarea: cum vor purcede singuraticile teritorii la formarea sumelor, de care vor avea nevoie întru achitarea cvotelor impuse? Aceasta ar fi o chestiune internă a fiecărui teritor în parte. Dat fiind însă, că relațiile economice și financiare dintre locuitorii singuraticelor ținuturi sunt foarte strânse legate între oaltă pentru a nu se produce perturbări și pagube, va fi necesar, ca teritoriile interesate să urmeze, după posibilitate, o procedură uniformă. Special se împune aceasta cu privire la retragerea din circulațiune a bancnotelor. Dacă nu se face un înțeles comun, un aranjament uniform, între valori se vor produce astfel de diferențieri, cari pentru mulți pot fi foarte păgubitoare.

Ce privește, după acestea, procedura, ce ar avea să o urmeze teritoriile singuraticice întru adunarea sumelor, de care vor avea nevoie, la achitarea cvotelor, ce li se vor impune, părerea noastră este să se facă pe de o parte prin

supunerea la impozite cât mai mari a beneficiilor de războiu, pe de altă parte întru cât aceste beneficii nu ar fi suficiente pentru achitarea cvotei, prin consolidarea restului în împrumuturi de durată cât mai lungă, în rente cu dobânzi potrivite.

Aceasta ar fi o cale mijlocie, care n'ar produce schimbări prea mari în ordinea socială și economică. Ar fi și justă, căci s'ar cruța averile avute înainte de războiu, iar sarcinile, ce ar rămâne asupra totalității, s'ar suportă nu numai de generația actuală, care și de altfel a adus jertfe enorme pentru războiu, ci și de generațiile viitoare, cari vor beneficia de roadele jertfelor aduse.

Procedura închipuită de noi, este astăzi recomandată aproape pretutindenea. Toți se gândesc, că beneficiile de războiu, câștigate atât de ușor și în sume atât de însemnate, nu pot rămâne ca averi stabile pentru viitor. Aceste beneficii e just, să se întrebuințeze în prima linie pentru ușurarea sarcinilor enorme, ce ni-le-a adus războiul. Unii merg așa de departe, încât se gândesc la o confiscare totală a acestor beneficii. Noi ne gândim numai la un impozit urcat al lor.

Suntem siguri, că din aceste impozite se vor aduna sume foarte frumoase și se va achita o parte însemnată a datoriilor, cari vor cădea asupra teritoriilor interesate. Restul necoperit, credem să se consolideze prin împrumuturi nouă cu o dobândă corăspunsătoare. Aceasta o ținem posibil nu numai pentru motivele arătate în cele precedente, ci și pentru că bugetele statelor, ușurate de povara militarismului, vor suporta fără greutate deosebite dobânzile noilor împrumuturi, mai cu seamă dacă sistemele de impozite în viitor se vor întocmi pe baza progresivității. De altfel procedura gândită de noi are mai mulți partizani în statele europene.

Aceste sunt în liniamente generale vederile noastre cu privire la modalitatea de lichidare a valutei și finanțelor fostei monarhii dunărene. Nu aparținem acelora, cari cred că populațiunea noastră ar suporta fără murmur o devalvație de exemplu, o nimicire a anumitor serii de împrumuturi, sau un impozit de avere odată pentru totdeauna. Țăranul nostru

ține foarte mult la avutul său și din aceasta nu cedează bucuros nici un filer. De această împrejurare trebuie să se țină seamă și în zilele grele și turburi, prin care trecem, trebuie să ne ferim de orice acțiune, care l-ar atinge, unde el este mai simțitor, în interesele sale materiale.

Prigoniri.

Anii 1916—1918 în județul Brașov.

Cea mai mare nenorocire pe capul Românilor transilvăneni dela începutul războiului mondial încoace a fost justiția militară ungară. Căci dacă justiția militară a armatei comune (k. u. k.) încă nu a fost cea mai excelentă, cu siguranță a fost întrecută de zeci de ori prin ravagiile făcute în contra Românilor de justiția honvezească, care s'a pus, în dauna dreptății, în absolutul serviciu al ideii unitare de stat maghiar. Judecătorii de honvezi, în special judecătorii de divizie din Cluj și procurorul militar de aci, în frunte cu renumitul major Bogcha, nu au fost judecătorii, — aplicatori obiectivi ai legilor — ci cluburi ale politicianilor din Cluj, cari se considerau chemate ca cu foc și sabie să susțină ideea de stat și să extirpeze poporul român.

Conducătorul procuraturii de honvezi din Cluj Bogcha, porneă față de fiecare Român din principiul exprimat într-o epistolă a sa către un domn general, că fiecare Român e trădător din naștere. Și dacă punctul de mănecare al acestui Domn nu era lipsit de ori ce bază, dovadă și unanimitatea hotărârii dela Alba-Iulia, — păcatul lui și a justiției condusă de el a fost, că au pedepsit mii de oameni numai pentru că din întâmplare s'au născut Români. Tendința a fost: extirparea definitivă a acestui neam de trădători, nimicirea materială, economică și fizică și înăbușirea conștiinței naționale în popor. Și ca Bogcha întreg aparatul de stat unguresc!

Să dovedim aceasta. Incep cu justiția de honvezi.

Cele mai mari crime, ce se pot închipuî într-o justiție s'au comis în jurul stabilirii competenței judecătorilor militare și a aplicării §-lui 327 din codul penal militar: Crima în contra puterii armate, — az allam védereje elleni büntett — Verbrechen gegen die Kriegsmacht des Staates.

Și iată ce zice acest odios paragraf:

«Cel ce în timp de războiu sau în timpul nămit în § 321, timp critic pentru izbucnirea războiului, întră în învoeală cu dușmanul, sau dacă și fără de o astfel de învoeală, se face vinovat de orice faptă sau omisiune ca prin astfel de conștelegere, fapte și omisiuni să cauzeze armatei proprii sau vre-unei armate aliate vre-o pagubă, iar dușmanului vre-un

folos, comite, chiar și atunci dacă această faptă ar întruni criteriile vre-unui alt delict, crimă în contra puterii armate a statului».

Din textul, structura și numirea lui se vede, cumcă la stabilirea criteriilor acestui delict este condițiune «sine qua non», ca învoiala, conștelegerea, fapta sau omisiunea să aibă vre-un raport cu puterea armată. Indată-ce lipsește din acțiune raportul față de armată, — sau lipsește învoiala cu armata asupra vre-unui scop de executat sau lucru de omis nu poate să se constituie faptul delictual.

Și cu toate acestea judecătorii ungurești de honvezi în simple delictive verbale, fără nici un raport la armată, au stabilit, prin călcare de lege, criteriile delictului în contra puterii armate și au pedepsit mii și mii de oameni nevinovați după § 328 și 329 al codului penal militar (închisoare grea dela 10—20 ani, sau ștreangul).

Să analizăm un caz, care de nenumărate ori s'a repetat în acești doi ani de groază și de fiori.

Ca și acum și în 1916 populația română a Ardealului a primit pe Români și și-a dat de nenumărateori expresie bucuriei pentru venirea lor și realizarea idealului național cu strigătul: «Trăiască România mare».

Același lucru se repetase mai înainte în Ungaria și Galiția față de Ruși. Populația i-a primit cu «Trăiască Sârbia, — Trăiască Rusia».

Ministeriul de război din Viena (k. u. k.) s'a simțit îndemnat ca prin ordinațiunea sa K. M. Abt. IV. II., Nr. 222 din 1914 să explice punibilitatea acestor exclamațiuni zicând: «Este notoric, că politica statelor inamice și îndeosebi a Rusiei și a Sârbiei este de multă vreme îndreptată spre nimicirea legăturii de stat unitare a monarhiei și spre provocarea de revoluție și opoziție în contra intuițiilor monarhiei. Celce așadară în publicitate sau în fața mai multor persoane exclamă: «Să trăiască», aceste state devine propagatorul acelorași tendințe politice și cearcă să promoveze realizarea acestora, căutând a agită pentru alăturarea la aceste tendințe dușmănoase statului».

După părerea Min. de războiu austro-ungar această faptă constituia crima conturbării ordinii publice (§ 65 al cod. pen. austriac, § 341 al codului penal militar).

În Austria era stabilită competența judecătorilor militare (marțiale), iar în Ungaria, după cum accentuează și ordonanța mai sus citată, această crimă (agitațiune) cădea în competența judiciară a judecătorilor civile.

Dar pedepsele militare erau cu mult mai grele, codul civil unguresc nu prevedea pedepse atât de grele, — dar Românii trebuiau pedepsiți în modul cel mai draconic.

Judecătorii marțiale se identifică mai ușor cu scopurile temporale politice, nu au independență față de superiori, — iar schimbarea competenței nu s'a

aflat de lipsă, — aşadară au calificat pentru a obţine competenţa judecătorilor militare şi a aplica pedepsele cele mai draconice, orice delict verbal: «Bine aţi venit», «Trăiască România Mare», «Bună ziua», însoţit de o strângere de mână cu un soldat Român, drept crimă în contra puterii armate. Iar apoi: sequestru criminal, *licitaţia prealabilă*, a brumei de averi rămasă încă neajăfuită de concetăţeni, fără a mai asculta pe interesaţi, etc. Nimic mai uşor decât a nimici în felul acesta pe Români, — cari din cauza etăţii sau mulţămii altor împrejurări nu au ajuns pe câmpul de război, — a nimici pe moşnegii, copiii şi femeile rămase fără scut acasă, — iar funcţionarii unguri pripăşiţi între Români să cumpere pe ieftin cu bani de împrumut luaţi tot dela stat sau ca despăgubiri de războiu, averea Românilor spre a fi răsplătiţi pentru jertfele lor patriotice. (Propunerea gazetei din Braşov «Brassói Lapok»).

Ca să caracterizăm mai bine lipsa de scrupule a judecătoriei diviziei de honvezi din Cluj şi să dovedim că această judecătorie respective procuratorul ei nu a avut nimic comun cu aceea ce se numeşte drept şi justiţie, amintim aci pe bază de acte autentice ce zac înaintea noastră numai următoarele cazuri concrete:

Conform sentinţei Hb. 486/16 a judecătoriei de honvezi din Cluj *învăţătorul* David Pop din Hărman, *cand. de adv.* Spiridon Boita din Braşov, *preotul* Ioan Coman din Sita-Buzeului, *învăţătorul* Romulus Cristolovean din Râşnov, *profesorul* Pompiliu Dan, Zerneşti, *advocatul* Dr. Zaharie Muntean din Alba-Iulia, *farmacista* Victor Pop din Alba-Iulia, *preotul* Coman Baca din Poplaca, *învăţătorul* Nicolae Hamsea din Ghimbaş, *preotul* George Neagoviciu din Buzeu, *funcţionarul de bancă* Romul Popescu din Sibiu, *preotul* Ioan Nan din Râşnov, *preotul* Ioan Modroi din Râşnov, *preotul* Dumitru Greceanu din Herman au fost declaraţi vinovaţi de crima spionajului făcut în favorul Rpmâniei în vara anului 1916 şi au fost pedepsiţi, David Pop, Boita, Coman, Cristolovean, Dan, Dr. Muntean şi Victor Pop, cu pedeapsă de moarte prin ştreang, — iar ceilalţi la pedepse de închisoare mai mult sau mai puțin lungi.

Pe baza actelor se poate constata că fapt, cumcă spionajul a fost provocat de detectivul Mendel Rafael, din serviciul siguranţei ungureşti, şi s'a făcut cu directă tendinţă de a compromiţă inteligenţa română, Şi deşi judecătorii a avut, şi a trebuit să aibă cunoştinţă despre acest fapt, — deoarece toate raporturile referitor la spionaj, Mendel le dădea direct autorităţilor ungare, — a respins cererea acuzaţilor de a asculta pe Mendel spre a dovedi că primul acuzat a fost în cunoştinţă de farsa, ce autorităţile ungare au aranjat inteligenţei române spre a o atrage în cursă. Pop afirmă şi sunt şi alte dovezi, cari se pot stabili pe baza actului Nr. 3127/15 a procuraturii de honvezi din Cluj, cumcă Mendel a fost tovarăşul lui, i-a comunicat planul infernal al superiorilor săi, a fost făcut atent şi de preotul Burlea din Barcan asupra acestei

împrejurări şi cu toate acestea judecătorii nu a admis propunerea de a se ascultă Mendel Rafael şi de a fi confrontaţi cu el. Cererea aceasta repetită în apel încă nu a fost admisă.

Astfel s'a pronunţat pedepse de moarte prin ştreang şi alte pedepse de temniţă grea pentru un spionaj pus la cale de organele statului ungar, prin agenţi provocatori plătiţi.

S'au condamnat la moarte oameni pentru spionajul dispoziţiilor militare austro-ungare, *pentru şi în favorul* Austro-Ungariei.

Şi dacă din punct de vedere patriotic unguresc ţinuta acuzaţilor ar fi fost de condamnat, ca o dovadă a dispoziţiei de a spiona statul ungar, fapta lor nu constituie substratul unui delict punibil pe baza codului penal.

Nu mai puțin caracteristică şi detestabilă e hotărîrea judecătoriei de a nu asculta martorii apărării.

Intreagă persoana şi activitatea lui Mendel Rafael, numit în sentinţă: «o persoană, care se numea pe sine suboficerul Stoica» e lăsată în întunec, pentru ca să nu se dovedească în mod absolut nemernicul atentat pus la cale de contele Tisza, pentru a justifica dispoziţiile sale față de Români.

Ne stau la dispoziţie actele susmenţionate în formă autentică.

Pentru crima contra puterii armate a fost osândită vicepresidenta Reuniunii femeilor române din Braşov Doamna Elena Sabadeanu şi aruncată în închisoare alături cu cei mai de rând criminali, pentru simplul motiv, că a aruncat flori asupra armatei române, care intră în oraş.

Doamna Dumitru Căpăţină, a cărei soţ servea ca oficer în armata austro-ungară fiind mobilizat, — pentru simplul titlu, că armata română a aşezat o mitralieră tocmai pe casa Dsale, când s'a dat lupta dela Braşov, — a fost de asemenea osândită la închisoare grea şi a stat 1½ ani în arest preventiv.

Profesorul de muzică Gheorghe Dima din Braşov de asemenea a stat fără nici un motiv 1½ an în arest preventiv.

Substratul proceselor acestora a fost nul, — *trebuie însă dovedi* în contra Românilor şi în deosebi trebuia băgată frica în oasele Românilor, — să se nimicească chiar şi sămânţa de credinţă în viitorul neamului.

Peste 20 de dame din Braşov (Doamna Dr. Brediceanu, Maximilian, Ciortea, familia Puşcariu, Dr. Moga etc.) au fost acuzate, că au dat *mână de ajutor Crucii roşii române*, mai multe au fost internate pentru aceasta în Pécs, iar apoi puse pe banca acuzaţilor. (Au fost absolvate în August 1918. Procurorul a recurat).

Şi dacă după procurorul din Cluj ajutorul dat bolnavului şi răniţilor, contrar tuturor principiilor depuse în contracte internaţionale recunoscute şi de statul ungar — convenţia dela Genf etc. — consti-

tue faptul crimei contra puterii armate, — ne putem închipui de ce tratament au avut parte ceilalți nenocinți, cari au cutezat să se apropie în orice chip de armata română.

(Va urmă).

(Brașov).

Dr. Constantin Moga,
advocat.

Câteva chestii în legătură cu rezervele latente.

— Articol din afară. —

Acele părți, a averii active a unei întreprinderi comerciale, cari nu sunt scoase în evidență în bilanțul, inventarul, ori alte socoteli anuale, constituie rezervele latente a întreprinderii. Aceste rezerve parte se ivesc și cresc dela sine, parte sunt create și ascunse în mod intenționat de conducătorii întreprinderii. Sporirea spontană, produsă de factori și împrejurări externe, independent de voința conducătorilor întreprinderii, pot fi: creșterea valorii realităților (avere imobilă), a cursului efectelor din portofoliu, îmbunătățirea valutei proprii (devize), urcarea prețului mărfurilor din magazin, și alte eventualități favorabile externe. Rezervele latente create în mod meșteșugit, — de cari mai ales, mă ocup, în șirele de mai la vale — se crează: prin prețuirea ieftină a averii active mobile și imobile, prin faptul că nu se arată în bilanț toate activele, sau se arată pasivele supraprețuite, poziții exagerate, uneori chiar neexistente (cari se justifică drept măsuri de precauțiune, față de cea mai nefavorabilă eventualitate), mobiliiar amortizat, afaceri consortiale și întreprinderi proprii sau afiliate, încheiate prin Cont Bilanț ca pasive, în loc de Contul Pierdere și Profit; special la fabrici: prețuirea redusă a mărfurilor din magazin și a aranjamentului tehnic (mașini, mobiliiar și alte instalațiuni); — la bănci de asigurare mărimea exagerată a rezervelor de premii, a pagubelor neplătite (pendente, nestabilite încă), și altele.

Existența și susținerea rezervelor latente, este motivată: cu precauțiunea recerută conducătorului oricărei întreprinderi comerciale, față de eventualitățile nefavorabile, cu tendința de-a arăta un bilanț solid și real, cu sporirea capitalului de operațiune, în interesul desvoltării și înfloririi întreprinderii, cu un cuvânt, aceste rezerve sunt menite a contribui la consolidarea întreprinderii, la crearea numelui ei bun și a reputațiunii ei pe piață.

De fapt intențiunea de bună credință, a adunării rezervelor latente și a sporirii cât mai mari a lor, este bună și în interesul întreprinderii. Orice instituție și intențiune bună poate fi compromisă prin abuzuri individuale și interpretări volnice și de rea credință. Așa și în chestiunea rezervelor latente, abuzurile comise de persoane fără scrupule și nepriceperea diletanților, au compromis intențiunea bună și motivele, ce le vom înșiră mai la vale reclamă luarea măsurilor de precauțiune contra abuzurilor, ce s'ar putea comite.

Rezervele latente prin natura lor, nu pot fi constatate cu exactitate matematică, decât doar la un caz de lichidare a întreprinderii cutare. Stând lucrul așa, nu se poate controlă nici starea și nici administrarea averii. Direcțiunea unei bănci d. e. are mână liberă, ea administrează averea în mod arbitrar, constituindu-se așazicănd în tutorul acționarilor, fără să poată fi controlată. Rezervele latente, fac posibilă acoperirea secretă a pierderilor cauzate din neprevederea, nepriceperea sau chiar neconștiențiositatea conducătorilor unei bănci, ba ce e mai mult, aceiași conducători, fără să fie trași ia răspundere, conduc mai departe banca expunând-o la noi perderi.

Din punct de vedere social s'ar putea zice, că rostul rezervelor latente e imoral și iată de ce: Acționarii mari sunt mai stabili, rămân de regulă aceiași (permanenți), până când cei mici se schimbă. Economiiile făcute azi aduc rod în viitor, când eventual acționarul mic vânzându-și acțiunile, nu va mai putea beneficia de acest rod, cu toate că de fapt acest rod este produsul economiilor făcute înainte cu câțiva ani spre paguba lui. Afară de aceea, cu toate că societățile pe acții au după formă o conducere democratică, de fapt cu cât se măresc și înavuțesc băncile, cu atât mai mult ia și conducerea lor un colorit oligarhic.

Acționarii avuți și cu mai multe acții și voturi, sunt membri în Direcțiune, își măresc autoritatea pe piață, și și sporesc trecerea în societate, câștigându-și «legături», îmbogățindu-se pe socoteala acționarilor mici, cari nu pot beneficia de asemenea favoruri. Cu cât rezervele latente (secrete) sunt mai mari cu atât mâna Direcțiunii e mai liberă, cu atât mai mult are posibilitatea de-a riscă, de-a împărți și ea favoruri și beneficii; să facă chiar abuzuri, dacă e compusă din oameni cari sunt capabili și de asemenea lucruri. Toate acestea lucruri, le poate Direcțiunea face, încurajată fiind de puterea rezervelor latente, în favorul ei propriu, și în defavorul celorlalți acționari, cari nu pot fi membri în Direcțiune. La băncile mari apoi rezervele latente pot deveni direct armă periculoasă în mâna unei Direcțiuni, care prin manevrări, urcă și scade cursul acțiunilor, făcând apoi o speculă de înavuțire proprie, din asemenea operațiuni meșteșugite.

(Va urmă).

Reforma agrară.

Monitorul oficial Nr. 220 din 22 Decembrie c. publică decretul-lege prin care se aprobă legea de reformă agrară pentru Basarabia primită de Sfatul Țării în ședința plenară din 26—27 Nov. 1918, privitoare la expropriare pentru cauză de utilitate națională.

Se prevede, în acest decret-lege, (art. 2) că drept terenuri de expropriare se vor socoti toate terenurile, pe cari s'au făcut arături, precum și locurile de fâneațe, pă-

șune și oricare alte terenuri, cari pot fi date cu folos în cultură.

Se vor expropriă în întregime (art. 5):

a) Toate pământurile ce aparțin udelurilor (Co-roanei), hăznalei, (Statului), băncii țărănești, și cele închinat mănăstirilor din străinătate;

b) Toate pământurile, ce aparțin zemstvelor și îndeobște persoanelor morale, publice și private;

c) Pământurile cultivabile, ce aparțin orașelor și comunităților urbane, în afară de acele din ele, ce vor fi recunoscute ca fiind neapărat trebuincioase pentru buna așezare, trebuinți culturale și alte nevoi ale orașelor și comunităților urbane;

d) Pământurile supușilor străini; ca supuși străini se vor considera toți acei locuitori basarabeni, cari până la 1 Ianuarie 1919 nu vor declara cetățenia românească;

e) Moșiile, ce au fost neîntrerupt arândate timp de 5 ani în cursul anilor 1905—1918 incluziv.

Se vor expropriă pământurile mănăstirilor locale, lăsându-se fiecărei mănăstiri câte jumătate de hectar pământ arabil de fiecare călugăr sau frate, viile și grădinile de pomi roditori.

Se vor expropriă pământurile bisericilor, lăsându-se fiecărei biserici câte un lot întreg de fiecare membru (preot, diacon — unde este — și dascăl).

Din proprietățile particulare se vor expropriă 1.000,000 hectare teren cultivabil din ceeace trece peste una sută ha.; iar dacă nu se va îndeplini cuantumul arătat, limita se va scobori și sub 100 ha.

Art. 9 prevede că: Viile, grădinile de pomi roditori și pepinierile existente până la 1 Ianuarie 1918, oricare ar fi întinderea ce ocupă, rămân proprietărilor actuali.

Pentru aplicarea legii de reformă agrară se va înființa o instituție specială de stat cu numele «Casa Noastră». (Art. 18).

Pământurile expropriate se vor parcelă în loturi de completare, loturi întregi și loturi de colonizare. (Art. 34).

Intinderea lotului întreg va fi între 6—8 și a celui de colonizare între 8—10 ha., după calitatea și prețul pământului.

Pe pământurile rămase libere se vor face colonizări cu acei dintre muncitorii de pământ basarabeni, cari vor voi aceasta de bună voie. (Art. 40)

Fiecare sat care n'are imaș sau are prea puțin, și-l va forma sau completa cu prilejul împroprietăririi. (Art. 44).

Intinder imașului nu va putea fi mai mică de 20 la sută din pământul, care se va împărți locuitorilor unui sat.

Prețuirea pământurilor cultivabile se va face după condițiunile cari au existat înaintea războiului (1914).

Prețul se va stabili prin capitalizarea prețului normal de arândă.

Ca preț normal de arândă se va considera media prețurilor de arândă, pe termen scurt, obținute direct de proprietar în anii 1910—1914 incluziv.

Socoteala se va face în Lei.

Statul ia asupra lui plata a 25 la sută din costul terenului expropriat. Restul de 75 la sută cade în seama muncitorilor împroprietăriți și se va plăti prin «Casa Noastră» în obligațiuni de 5 la sută garantate de stat.

Date statistice interesante.

Din prilejul reformei agrare în pregătire credem că vor prezenta interes datele statistice, de mai jos, culese din un număr recent al unei reviste agricole ungurești și publicate de aceasta în vederea reformei agrare, ce era să o facă ei — la noi în Ardeal,

Ardealul are, după statistica din chestiune, un areal de 9.941,384 jugăre. Din acestea, au moșiile de peste 100 de jugăre în 5643 de table de moșii, un areal de 5.598.968 jug., și anume sunt 2.715,437 jug. pământ arător și 1.461,011 fânaș. Pășunile, pădurile și viile, cari vor rămânea și mai departe neîmpărțite, nu sunt considerate aici.

Populațiunea Ardealului este, după revista ungurească de 2.908,597 suflete, din cari 71·7% agromoni, cu mai mult ori mai puțin pământ; 1·8% zileri fără pământ și 1·2% servitori fără pământ; total 2.172,749 suflete.

Din totalul populației sunt 42·2% cu familie, ceeace corăspunde la 838,368 familii. 73% din totalul gospodăriilor sunt gospodării până la 10 jugăre, ceeace corăspunde la 612,008 familii. Zileri și servitori fără pământ sunt 35,066 familii.

După acestea revista face următorul bilanț: Pentru 35,066 familii fără pământ trebuie 350,660 jugăre; 60% a moșiilor familiilor, cari au moșii sub 10 jug. trebuie completate, în mediu, cu 5 jug. = 1.836,000 jug. cadastrale. 5600 familii, cărora li se ia moșia, rețin și ele câte 10 jug. = 56,000 jug. cat.

Pentru familiile celor circa 2000 de administratori și arândatori de moșii rămași fără pâne în urma împărțirii pământului trebuie 20,000 jug. cat.

Total deci 2.262,680 jug. cadastrale.

Este oare atâta pământ de împărțit?

CRONICĂ.

Noul împrumut român. Dl O. Chiriacescu, ministru de finanțe, a avut în localul Băncii Naționale, un schimb de vederi cu reprezentanții marilor bănci din capitală, în vederea noului împrumut al Statului român.

Împrumutul va fi deschis, adică suma subscrierilor nu va fi limitată, — iar scopul lui este îndoit: să procure statului resursele necesare pentru nece-sitățile sale, și să se retragă în acelaș timp din cir-

culațiune un stoc însemnat din biletele Băncii Generale, de cari piața abundă.

Cursul de emisiune va fi al pari, adică titlurile vor fi plătite cu valoarea lor nominală. Dobânda va fi de 4 la sută pe an.

Au fost păreri, cari susțineau ca dobânda să fie mai scăzută, întrucât abundența de numărar pe piață e așa de mare, încât la bănci se află depuse sume însemnate fără nici o dobândă.

S'a admis însă dobândă de 4 la sută, pentru ca și sătenii, cari au însemnate economii, să și le poată plasa într'un mod avantajos.

Circulația fiduciară totală, în România mare, este evaluată la 10 miliarde Lei. Anume se află în circulațiune aproape $4\frac{1}{2}$ miliarde Lei în bancnote emisiune a «Băncii Naționale», aproximativ 600 milioane Ruble în Basarabia și 3—4 miliarde Coroane în Bucovina, Ardeal, Banat și ținuturile românești din Ungaria. În această enormă inflațiune de numărar își află explicare desechilibrul de astăzi al prețurilor.

Pierderile României în animale sub ocupația germană. După o statistică a adminis rației militare germane, România a pierdut în cursul celor 24 de luni a ocupațiunii: 83.000 de cai în valoare de Lei 58.100.000; 1450 măgari și cătari în valoare de Lei 1.015.000; 220.550 vite cornute în valoare pe Lei 220.000.000; 317.000 de porci în valoare de Lei 95.100.000; 1.463.000 de oi, în valoare de Lei 87.780.000 și 41.000 capre în valoare de Lei 2.050.000.

Valoarea totală a lipsurilor în animale este de Lei 465.000.000.

Valoarea tuturilor pagubelor, cauzate de Germani și aliații lor în cursul ocupației este evaluată de Lei 8 miliarde.

Imprumutul național ceho-slovac emis și încheiat în ultimele zile ale anului expirat a avut un succes strălucit. Au subscris aproape 100.000 de partide mai mult decât dublul sumei de jumătate miliard coroane pusă la subscripțiune. Suma subscripțiunilor se cifrează cu aproape K 1050 milioane, astfel că a trebuit procedat la o reducere proporțională a subscripțiunilor, primindu-se numai 30% a subscripțiunilor mai mari, 40% a subscripțiunilor până la K 50.000 și numai 50% a subscripțiunilor până la K 10.000.

Ceho-slovacii, pe cari în cursul războiului i-am admirat de atâteaori pentru adâncul lor sentiment național, ne pot servi și în privința aceasta de exemplu — când se va apelă la poporul nostru pentru subscripțiune la primul său imprumut național.

Cursul monetelor de argint. Se știe că în cursul războiului monetele de aur și argint au dispărut aproape cu totul din circulație, ceea ce a avut de urmare urcarea extraordinară a cursului acestor monete. Așa de ex. pentru o coroană argint se plătește azi

în circulația clandestină K 8.—, iar pentru monetele à fl 1 K 4:20.

Bancnote à K 10,000 a pus în circulație Banca Austro-Ungară. Noile bancnote sunt ca și cele à K 1000, cu deosebirea că sunt de culoare brună-aurie.

Valuta francului în statul ceho-slovac. Precum se anunță din Praga guvernul are intenția să introducă valuta francului. Francul ceho-slovac se va numi *Sokol* și cursul lui va fi, față de coroană 1 : 5 adică Cinci coroane = Un Sokol.

Stampilarea Leilor germani. Terminul pentru stampilarea biletelor emise de «Banca generală Română» a fost prelungit până la 31 Ianuar 1919 st. v.

Consiliul dirigent. Resortul pentru agricultură și comerț.

Nr. 187.

Cătră toate băncile!

Pentru discutarea mai multor chestiuni, ce interesează deaproape băncile în situația schimbată, Vă rugăm să trimiteți un delegat la consfătuirea care se ține în ziua de 2/15 Ianuarie 1919 în Sibiu, sala festivă comitatensă, la orele 10 a. m.

Șeful resortului:
Dr. V. Bontescu.

Secretar general:
Ionel P. Comșa.

Invitare la abonament. Anul XXI.

Cu începerea unui nou an rugăm onor. noastre institute de bani, membre a „Solidarității” și pe abonenții particulari, de a cărora binevoitor sprijin ne-am bucurat până acum, să ne împărtășească de același sprijin și în anul în care înțrăm, grăbind a-și înoi abonamentele și folosindu-se cât mai adeseori de coloanele revistei noastre pentru inserarea publicațiilor lor oficiale: bilanțuri anuale, convocări de adunări generale, diverse comunicate, concurse etc. etc.

Asemenea adresăm on. noștri abonenți restanțieri — institute și particulari — rugămintea ca deodată cu prenumărarea revistei noastre pe 1919 să-și achite și restanțele de abonament din trecut.

Urcarea extraordinară a cheltuielilor de editare a acestei reviste — a prețului hârtiei și a tiparului — cu mai multe sute de procente față de vremurile normale dinainte de

războiu, ne constrânge și pe noi a urcă în mod corăspunsător prețul de abonament.

Prețul de prenumerare este:

K 40— pe un an

K 20— pe $\frac{1}{2}$ an.

„Revista Economică“ continuă a apărea în extensiunea de până acum, în fiecare săptămână odată, Sâmbăta.

Manuscrisele bilanțurilor și altor publicații, menite a apărea ca inserțiuni Sâmbăta, rugăm a le expediă cu poșta din bună vreme și după posibilitate astfel, ca să ajungă în posesiunea noastră cel mai târziu:

Joi în aceeași săptămână,

pentruca să nu fim nevoiți a amâna publicarea inserțiunilor pe săptămâna următoare.

Comandele de abonament, precum și inserțiunile, rugăm a le adresă ca și până acum la **Administrația „Revistei Economice“, Sibiu-Nagyszeben („Albina“).**

„Aurora“,

societ. de împrumut și păstrare, Năsăud.

Convocare.

Domnii membrii ai societății de împrumut și păstrare «Aurora» sunt invitați a participa la

adunarea generală extra-ordinară,

care va avea loc **Sâmbăta în 15 Februarie 1919 st. n., la 10 ore a. m.** în localitatea institutului.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării și constituirea biroului.
2. Primirea membrilor noi fondatori.
3. Propunere cu privire la pretacerea în societate acționară.
4. Propunere cu privire la fuzionarea cu institutul de credit și economii «Mercur».

Pentru cazul când această adunare nu s'ar putea ține din lipsa voturilor recerute, prin aceasta se convoacă totodată a doua adunare care va avea loc în 22 Februarie 1919 la orele și locul fixat, în care vor aduce hotărâri valabile membrii prezenți.

Năsăud, la 2 Ianuarie 1919.

Direcțiunea.

Fructificarea

Depozitelor spre fructificare pe libele și cont-curent.

Cu începere dela 7 Februarie 1919 se vor fructifica toate Depozitele spre fructificare pe libele **actualmente în ființă**, cu **3%** și toate Depozitele în cont-curent, **deja în ființă**, cu **2 $\frac{1}{2}$ %**.

De azi încolo și până la alte dispoziții, se fructifică Depozitele spre fructificare pe libele **noue**, cu **2 $\frac{1}{2}$ %**, iar Depozitele în cont-curent **noue**, cu **2%**. 1-3

Impozitul după dobânzi îl plătește în toate cazurile institutul.

„Albina“, institut de credit și economii

Hermanstädter Allgemeine Sparkassa.

Bodenkreditanstalt în Sibiu.

Hermannstädter Vorschuss-Verein.

Post de corespondent.

Uzinele electrice soc. anonimă din Sibiu caută **corespondent**. 1-3

Se cere cunoștința perfectă a limbei române și germane, în vorbire și scriere.

Ofertele, cu indicarea pretensiunilor de salar, sunt a se adresă deadreptul la **Biroul Central a Uzinelor electrice din Sibiu.**

Un milion.

Pentru finanțarea unei mari întreprinderi românești de comerț și industrie, care are să servească scopuri **culturale și naționale**, să caute capitaliști. Particulari sau bănci, cari se interesează de această afacere, sunt rugați a se adresă pentru informații grabnic la administrație sub «România nouă».

1-3